

Tadeusz Andrzejewski

OSTRAKA DEMOTYCZNE Z EDFU

Podczas wykopalisk w Edfu, w warstwie ptolemejskiej i rzymskiej znaleziono blisko półtora tysiąca ostraków greckich, demotycznych i dwujęzycznych. Ostraka greckie i dwujęzyczne oraz kilka demotycznych przewieziono do Warszawy, gdzie przechowywane są obecnie w Muzeum Narodowym jako depozyt Uniwersytetu Warszawskiego. Większość ostraków demotycznych — około 900 — pozostała w Egipcie i znajduje się obecnie w Muzeum Egipskim w Kairze.

Podział ten był wynikiem stanowiska kierownika ekspedycji profesora dr Kazimierza Michałowskiego, który licząc się z ówczesnymi możliwościami naukowymi polskiej egiptologii (lata 1937—39) uznał za słuszne nie wywożenie zespołu ostraków, lecz ograniczenie się do zabytków greckich, co do których istniała gwarancja szybkiego naukowego opracowania przez uczonych polskich, przede wszystkim zaś przez prof. dr Jerzego Manteuffla, uczestnika prac wykopaliskowych w Edfu.

Ostraka greckie z Edfu zostały opublikowane w trzech tomach „Tell Edfou”¹, demotyczne nie doczekały się dotychczas jeszcze żadnego opracowania naukowego, ostraka dwujęzyczne zaś tylko w tej części, która została napisana po grecku.

Artykuł mój jest artykułem informacyjnym, stanowi próbę przedstawienia materiału demotycznego znajdującego się w Warszawie, nie pretendując do wyczerpującego omówienia go, takiego jakie powinno znaleźć się w publikacji będącej editio princeps, przede wszystkim ze względu na małą ilość ostraków warszawskich w stosunku do całego znaleziska z Edfu.

II

Ogółem w Muzeum Narodowym w Warszawie zdeponowanych jest dwadzieścia pięć ostraków zawierających dłuższy czy krótszy tekst demotyczny; ponadto znajdują się jeszcze dwie tabliczki drewniane (nie etykietyki mumiiowe) w treści zbliżone do większości ostraków. Te dwie tabliczki drewniane różniące się tylko materiałem od pozostałych zabytków będą oczywiście wzięte pod uwagę w tym artykule².

¹ Tell Edfou t. I, II, III zawierają opatrzone szczegółowymi indeksami artykuły o ostrakach greckich wraz z podaniem tekstu. Wyszły one spod pióra zmarłego niedawno prof. dr Jerzego Manteuffla.

² Można by się zastanawiać, czy w stosunku do tych tabliczek nie dałoby się używać również terminu „ostrakon“, tak jak się go używa w egiptologii do określania kawałków wapienia służącego jako materiał do pisania i rysowania.